

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ระบบแลกเปลี่ยนคือระบบที่คนกลุ่มหนึ่งเอาผลผลิตที่ตนผลิตได้ไปแลกเปลี่ยนกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง วิชาการมาสู่ระบบการใช้เงินที่เป็นสื่อการในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ซื้อกับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ขาย จึงเป็นการทำสัญญาซื้อขายระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่งเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินตรา¹ ต่อมาเมื่อสังคมเจริญขึ้น เศรษฐกิจเริ่มขยายตัวมากขึ้นมีการผลิตสินค้าโดยการอุตสาหกรรมทำให้เกิดผลผลิตจำนวนมาก ผู้ขายจึงแสวงหาวิธีที่จะขายผลผลิตของตนให้มากที่สุดเพื่อจูงใจให้ผู้ซื้อสนใจซื้อสินค้ามากขึ้น จึงเกิดระบบการซื้อขายแบบเงินผ่อนในรูปสัญญาเช่าซื้อขึ้นที่ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก² สินค้าที่พ่อค้านิยมนำมาให้เช่าซื้อมักเป็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันเช่น วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น ตลอดจนรถยนต์ ทำให้ผู้บริโภค (ผู้ซื้อ) ที่ต้องการความสะดวกสบายและความมีฐานะในสังคมสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้เต็มที่ โดยการเข้าผูกพันตามสัญญาเช่าซื้อ การทำสัญญาเช่าซื้อจึงมีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จนในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่า คนทุกคนที่มีความจำเป็นและต้องการซื้อสินค้า มักจะเข้าไปผูกพันกับสัญญา

¹วิชญ์ เครื่องงาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน
ให้, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์, 2522), หน้า 3-4.

²R.M. Goode, Hire Purchase Law and Practice,
2nd ed. (London : Butterworth, 1970), P. 2.

ประเภทนี้

แต่สัญญาเช่าซื้อ เป็นสัญญาที่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ กล่าวคือ กรรมสิทธิ์จะตกเป็นของผู้เช่าซื้อเมื่อผู้เช่าซื้อชำระราคาครบถ้วนตามสัญญา ดังนั้นในทางปฏิบัติเมื่อผู้ให้เช่าซื้อนำทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อไปโดยทุจริต ในฐานะที่ยังเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ หรือความผิดฐานใดทางอาญา แม้ผู้ให้เช่าซื้อจะมีเจตนาชั่วร้ายในการนำทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อไปก็ตาม ผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ให้เช่าซื้อรับผิดชอบทางแพ่งเท่านั้น โดยผู้เช่าซื้อจะต้องไปดำเนินการทางศาล ทำให้เสียทั้งเงินและเวลา ทั้งนี้ ในปัจจุบันผู้ให้เช่าซื้อส่วนใหญ่มิใช่บุคคลธรรมดาตั้งสมัยก่อน แต่มักจะเป็นบริษัท เงินทุน หรือนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นเพื่อประกอบธุรกิจเช่าซื้อจะจัดพิมพ์สัญญาสำเร็จรูป อันมีลักษณะเป็นสัญญาที่ผู้ให้เช่าซื้อกำหนดข้อสัญญาขึ้นฝ่ายเดียวไว้ให้ผู้เช่าซื้อลงชื่อ เพื่อเข้าผูกพันตามสัญญา ผู้เช่าซื้อไม่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญา มีทางเลือกเพียงว่าจะลงชื่อในสัญญาหรือปฏิเสธไม่ทำสัญญาเช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้อจึงมักกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้เช่าซื้อไว้ในสัญญาโดยละเอียด ซึ่งผู้ให้เช่าซื้อจะได้เปรียบอย่างมาก เช่น ข้อสัญญาเช่าซื้อที่มีว่า ทรัพย์สินที่เช่าซื้อถูกโจรกรรม อัคคีภัย ฯลฯ โดยเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ ผู้เช่าซื้อ รับผิดชอบชำระค่าเช่าซื้อจนครบ (นัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 366/2521) ผู้เช่าซื้อจึงได้รับความเดือดร้อนยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะไม่ได้ประโยชน์ในการใช้สอยและ ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้ว ยังต้องรับผิดชอบชำระราคาแก่ผู้ให้เช่าซื้ออีก การที่ผู้ให้เช่าซื้อนำทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อไปดังกล่าว เห็นได้ว่าผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนและกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เนื่องจากสัญญาเช่าซื้อ เป็นสัญญาที่นิยมกันแพร่หลาย ย่อมมีผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศใน ด้านที่เป็นการลดการออมเงินของประชาชน ทำให้เกิดสภาพเงินเฟ้อ ทำให้ประเทศขาดดุลการค้า และการที่ผู้เช่าซื้อไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าซื้อ ย่อมทำให้ผู้เช่าซื้อประสบความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ เพราะต้องเสียเงินที่ผ่อนชำระสินค้าที่เช่าซื้อเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าราคาซื้อสินค้าตามปกติมาก จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมากล่าวคือ ความสูญเสียทรัพย์สินไปโดยไม่ได้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อตอบแทนมา ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เช่าซื้อยากจนลง

ผู้เช่าซื้อจึงอาจไปประกอบอาชีพการรม มีปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพติด เป็นต้น จึงเห็นสมควรที่ผู้ให้เช่าซื้อจะได้รับการลงโทษตามกฎหมายอาญา ในทางกลับกันหากผู้นำทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อไปโดยทุจริตเป็นผู้เช่าซื้อหรือบุคคลภายนอก ผู้เช่าซื้อหรือบุคคลภายนอกย่อมมีความผิดฐานลักขโมย ลักทรัพย์ หรือฉ้อโกง แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป ซึ่งไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับ การกระทำโดยทุจริตของผู้ให้เช่าซื้อซึ่งไม่มีความผิดทางอาญา นอกจากนี้ในกรณีการขอคืนของกลางซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ มิได้มีบทกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ทำให้ผู้ให้เช่าซื้อซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อเท่านั้นที่มีสิทธิร้องขอคืนของกลาง หากผู้ให้เช่าซื้อนั้นมิได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด ซึ่งในทางปฏิบัติการพิสูจน์ว่า เจ้าของทรัพย์สินของกลางรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดเป็นเรื่องกระทำได้โดยยาก ดังนั้นส่วนใหญ่เมื่อผู้ให้เช่าซื้อยื่นคำร้องขอคืนของกลางซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อต่อศาล ศาลจะสั่งตามคำร้องขอ เพราะไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ให้เช่าซื้อมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด การคืนของกลางซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อมาตรการป้องกันสังคม เนื่องจากทรัพย์สินที่ศาลสั่งคืนอาจถูกนำไปใช้ในการกระทำผิดอีก และทำให้ผู้เช่าซื้อที่ผ่อนชำระเงินค่าเช่าซื้อโดยสุจริตเสียหาย เสมือนเขาถูกลงโทษ เพราะการกระทำของผู้ให้เช่าซื้อหรือบุคคลภายนอกที่นำทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อไปใช้ในการกระทำผิด ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษฐานรับทรัพย์สินที่เป็นทั้งมาตรการลงโทษ และมาตรการเพื่อป้องกันสังคม

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นจึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายอาญาเข้ามาควบคุมการเช่าซื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้ให้เช่าซื้อ นำทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อไป ทั้งนี้เพื่อให้การเช่าซื้อดำเนินไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เช่าซื้อและต่อระบบสังคมของประเทศ

สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

สัญญาเช่าซื้อเป็นเอกเทศสัญญา ซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินมิได้โอนไปยังผู้เช่าซื้อทันที จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เช่าซื้อในกรณีที่ผู้ให้เช่าซื้อนำ

ทรัพย์สินที่ให้เข้าชื่อไป หรือกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวถูกริบตามกฎหมาย ดังนั้นจึงสมควรศึกษาปัญหาดังกล่าวเพื่อกำหนดแนวทางให้ผู้ให้เข้าชื่อต้องรับผิดชอบทางอาญา อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เข้าชื่อ

วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายของการครอบครองทางอาญา
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการใช้กฎหมายอาญาคู่ครองผู้เข้าชื่อในการที่ผู้ให้เข้าชื่อนำทรัพย์สินที่ให้เข้าชื่อคืนไปโดยผลการ
3. เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และมาตรการทางกฎหมายอาญาที่ควรนำมาใช้

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาถึงกรณีที่ผู้ให้เข้าชื่อนำทรัพย์สินที่เข้าชื่อคืนไป อันเป็นปัญหาที่ทำให้ผู้เข้าชื่อซึ่งเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบตามข้อสัญญาที่ตกลงกันนั้นเสียเปรียบยิ่งขึ้น โดยจะศึกษากฎหมายไทยเป็นหลัก ส่วนกฎหมายต่างประเทศจะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาและค้นคว้าวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Reserves) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากหนังสือ บทความ บทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนแนวคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทราบถึงความหมายการครอบครองทางแพ่งและการครอบครองทางอาญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีความเหมือนหรือต่างกัน
2. ทราบถึงปัญหาการใช้กฎหมายอาญาในการคุ้มครองผู้เข้าชื่อกรณีผู้ให้เข้าชื่อเอาทรัพย์สินที่เข้าชื่อไป แนวทางแก้ไขเพื่อใช้พิจารณาสร้างมาตรการทางกฎหมายอาญาเพื่อควบคุม ป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดของผู้ให้เข้าชื่อ